

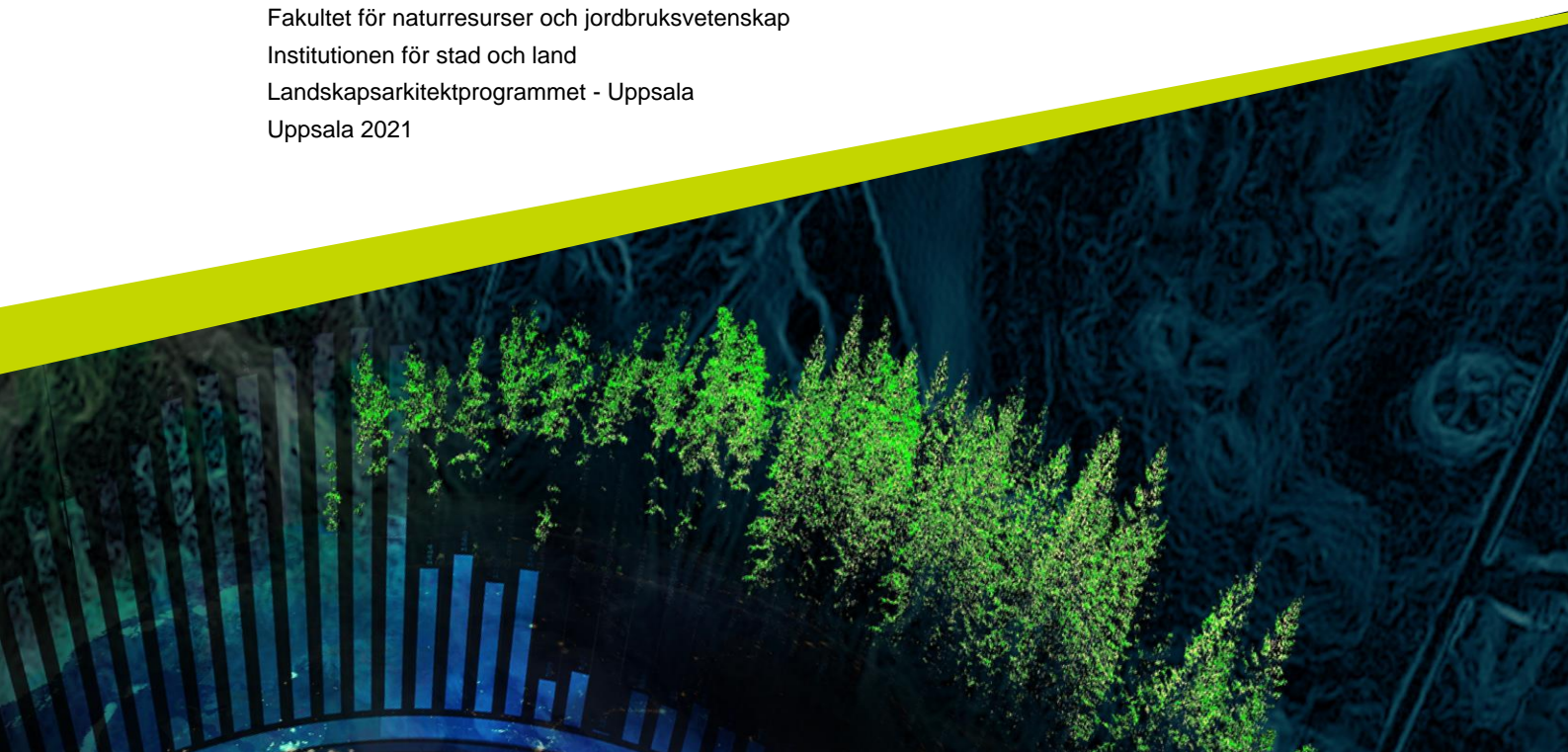
Öppna grönytor i staden

– en granskning av vilka värden som ligger till grund för landskapsarkitekters planering av urbana gräs- och ängsytor

Open greenspaces in the city – a survey of underlying values behind landscape architects' planning of urban lawns and meadows

Eric Lund

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakultet för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Uppsala 2021

Öppna grönytor i staden – en granskning av vilka värden som ligger till grund för landskapsarkitekters planering av urbana gräs- och ängsytor

Open greenspaces in the city – a survey of underlying values behind landscape architects' planning of urban lawns and meadows

Eric Lund

Handledare: Antoinette Wärnbäck, SLU, institutionen för stad och land
Examinator: Neva Leposa, SLU, institutionen för stad och land
Bitr. examinator: Vera Vicenzotti, SLU, institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX0861
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land

Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2021
Upphovsrätt: Alla bilder i arbetet används med erforderliga tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Landskapsarkitektur, värden, grönytor, urbanekologi, cues to care

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landskapsarkitektur

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Gräsmattor i stadsmiljö har ett högt socialt värde men har på grund av sin brist på biologisk mångfald beskrivits som gröna öknar. Tidigare forskning samt FN:s globala mål indikerar att dagens planering, gestaltning och skötsel av våra kommuners öppna grönytor behöver förändras för att nå ekologisk hållbarhet. Idag består mer än hälften av svenska kommuners grönytor av gräsmatta. Kommunanställda landskapsarkitekter har i detta arbete intervjuats och resultaten tyder på en låg risk att ekonomin blir långsiktigt lidande på grund av en ökad ekologisk satsning. Däremot vittnar intervjuerna om att urbana grönytor ofta antingen har ekologiska eller sociala värden och att en medvetenhet krävs för att ekologisk hållbarhet ska uppnås utan att det blir på bekostnad av det sociala. Ett intryck från intervjuerna är att ängsytor inte ska ses som ett substitut för gräsmattan, då gräsmattor enligt respondenterna har unika sociala värden. Ängsinspirerande inslag kan dock med fördel implementeras i dagens gräsytor för att skapa varierade platser där estetiska, sociala, ekologiska och ekonomiska värden kompletterar varandra. Att ställa om till mindre intensiv skötsel kan öka en grönytas värden, dock betonas i detta arbete vikten av *cues to care*, att det blir tydligt för allmänheten att ytan är planerad och att den sköts.

Nyckelord: landskapsarkitektur, värden, grönytor, urbanekologi, cues to care

Abstract

Urban lawns have high social value but because of their lack of biodiversity they have been described as green deserts. Previous research as well as UN:s global goals indicate that today's planning, design and maintenance of our municipalities' open green spaces has to change in order to reach ecological sustainability. Today more than half of Swedish municipalities' green spaces consist of lawn. For this essay, interviews with municipal employed landscape architects have been conducted and the results indicate a low risk for the economy to suffer in the long run from an ecological investment. The interviews do however imply that urban green spaces often have either ecological or social values and that an awareness is necessary in order to reach ecological sustainability without it being at the expense of social values. Another impression from the interviews is that meadows should not be seen as a substitute to lawns, as lawns have unique social values. Meadowlike features can however be implemented in today's lawn covered urban green spaces to create varied places where aesthetic, social, ecological and economic values complete each other. Readjusting to a less intense maintenance can boost the values for green spaces, but this paper also emphasizes the importance of *cues to care*, signs for the public eye that the areas are planned and are being maintained.

Keywords: landscape architecture, values, green spaces, urban ecology, cues to care

Innehållsförteckning

Begreppsförklaringar	8
1. Inledning	9
1.1. Syfte och frågeställning	10
1.2. Avgränsning.....	10
2. Tidigare forskning	11
2.1. Allmänhetens uppfattning	11
2.2. Olika typer av befintliga gräsmattor	12
2.3. Alternativ till gräsmattor	12
2.4. Thompsons trivalenta design	13
3. Tillvägagångssätt	14
3.1. Kvalitativa intervjuer	14
3.2. Kategorisering av värden.....	14
3.3. Sammanfattning av intervjuguide	15
4. Resultat och analys	16
4.1. Estetiska värden	16
4.2. Sociala värden.....	17
4.3. Ekologiska värden	18
4.4. Ekonomiska värden	20
5. Diskussion	21
5.1. Resultat i förhållande till tidigare forskning.....	21
5.2. De olika värdena i relation till varandra	22
5.3. Den ekologiska trenden.....	22
5.4. Behovet av tydlig, medveten gestaltning.....	23
5.5. Diskussion kring val av metod.....	23
5.6. Slutsatser	24
Referenser	26

Begreppsförklaringar

Cues to care. Indikationer på mänsklig planering och kontroll. Kan användas som designmetod för grönytor som efterliknar miljöer som är mer vanligt förekommande utanför tätbebyggda områden, platser med lägre mänsklig påverkan. Avsikten med cues to care är att få allmänheten att acceptera något som annars riskerar att uppfattas som till exempel vilt, ovårdat och/eller farligt. Definition hämtad från Nassauer (1995). Ett exempel på cues to care är när det finns en tydligt klippt kant mellan ängsyta och gräsmatta på en offentlig plats, något som tydligt gjorts av människor men som inte påverkar ängsyntans värden negativt.

Gräsmatta. Med gräsmatta menas i detta arbete en av människan skapad yta med kontinuerligt klippt gräs (*Poaceae*) och/eller halvgräs (*Cyperaceae*) där örter och mossor är oönskade inslag och det som istället eftersträvas är en jämn- och kortklippt yta med en intensiv, enhetlig grön färg (Ignatieva 2017). Denna typ av gräsyta, som ofta går under någon av benämningarna *bruks-*, *aktivitets-* eller *konventionell gräsmatta*, är i första hand skapad för oss människor, närmare bestämt för syften som till exempel rekreation, sport och estetik (ibid.). Även *paradgräsmatta*, en gräsyta med ännu högre skötsel som dessutom vattnas och som främst är till för att beskådas, och *höggräsmatta*, en yta som klipps mer sällan än bruksgräsmattor, nämns i denna uppsats. Den lågintensiva skötseln av höggräsmattor leder till en högre maxlängd på gräset och en mer olikartad flora, jämfört med konventionella gräsmattor. *Ängslik gräsmatta* klipps en gång per år och består, förutom gräs, av olika perenner och örter som vid en mer intensiv skötsel inte hade fått chansen att etablera sig (Ignatieva 2017).

Värde. ”Det som har (positivt) värde, t.ex. trygghet, är därmed ett värde” (Nationalencyklopedin, u.å.a). Jämför med begreppet *värdering*: ”...handlingen att sätta ett (positivt eller negativt) värde på något eller resultatet av att utföra en sådan handling. Resultatet har i allmänhet formen av ett omdöme, en åsikt eller en uppfattning...” (Nationalencyklopedin, u.å.b). När en individ värderar någonting så får det ett värde för den individen. Eftersom olika individer kan värdera samma sak olika så kan samma objekt ha många olika värden. Ett värde kan anses positivt, men även negativt, och kan både krocka med andra värden samt hjälpa till att höja ett annat värde. Värden och värderingar hålls isär i detta arbete och det som undersöks är värden.

1. Inledning

Gräsytor är ett vanligt inslag i våra svenska tätorter. Enligt Hedblom et al. (2017) utgörs mer än hälften av grönytor i tre av Sveriges största städer, Göteborg, Malmö och Uppsala, av gräsmattor, ängar och fotbollsplaner. De har även kommit fram till att samma tre typer av grönyta utgör 22,5 % av nämnda städernas totala yta inklusive byggnader, infrastruktur och andra hårdgjorda ytor. Av de tre typerna är gräsmattor den klart vanligast förekommande (ibid.). Ignatieva et al. (2016) anger *folkhemmet* och *miljonprogrammet* som två samhällsvisioner som hjälpt till att etablera gräsmattan som standard i Sverige under 1900-talet.

Ignatieva (2017) beskriver den konventionella gräsmattan som traditionell men förknippad med låg biodiversitet och ett negativt klimatavtryck. Med tanke på att svenska städer växer och att städernas gräsytor därmed utgör en allt större del av landets totala grönytor blir det ur ett hållbarhetsperspektiv allt viktigare att se över gräsyternas värden. Mål 11 av FN:s globala mål handlar om att bygga och planera hållbara städer (Globala Målen 2020a). Ett krav FN har för att nå målet är hållbar planering av offentliga platser. Globalt mål nummer 15 behandlar ekosystem och biologisk mångfald, inuti såväl som utanför staden (Globala målen 2020b). Där definieras det att mänsklighetens behov ska kunna fyllas utan att den biologiska mångfalden tar skada samt att ekosystemtjänster måste kunna nyttjas på ett hållbart vis.

Ignatieva (2017) menar att dagens gräsmattor skapar ett negativt klimatavtryck men att gräsytor i sig är kolsänkor och att det är den intensiva skötseln som förbrukar energi från fossila bränslen och leder till växthusgasutsläpp. Även gräsmattors låga biodiversitet ser ut att bero på mänskligt inflytande och en omställning till lägre skötsel kan höja antalet arter i en gräsyta (Ignatieva 2017). Gräsmattor som de oftast sköts idag har liknats vid biologiska öknar som dessutom hindrar dagvatten från att tränga undan till följd av hur kompakterade de ofta blir av att beträdas av fordon vid anläggning och klippning (Ecosystem Gardener 2021).

Enligt Ignatieva (2017) är det nödvändigt att utforska alternativ till den intensivt skötta gräsmattan men existerande exempel på detta är svåra att hitta och en möjlighet är att sådana alternativ höjer vissa värden på platsen medan de sänker andra. Vilka värden som ligger till grund för planeringen av offentliga ytor idag är det svårt att hitta information kring. Forskning som berör allmänhetens åsikter och värderingar finns redan men vad landskapsarkitekter, som är delaktiga i planeringen av grönytor, anser är i betydligt högre grad utforskad mark. Det är därför viktigt att undersöka vilka värden som är avgörande för kommunanställda landskapsarkitekter i deras arbete, för att kunna få en uppfattning om varför öppna grönytor i svenska städer ser ut som de gör.

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet är att identifiera vilka värden som ligger till grund för att skapa hållbara öppna grönområden i staden bland dagens kommunala landskapsarkitekter.

Frågeställningen lyder:

Vilka estetiska, sociala, ekologiska och ekonomiska värden urskiljer landskapsarkitekter hos öppna offentliga grönytor inom den kommun de arbetar?

1.2. Avgränsning

Arbetet fokuserar på offentliga öppna grönytor i urbana miljöer i dagens Sverige. Valda respondenter för intervjuer är idag verksamma landskapsarkitekter. Valet har gjorts att endast intervjua kommunanställda landskapsarkitekter. Att välja respondenter som har ansvar för samma områden under längre tid har setts som mer relevant än att kontakta konsulter som ofta bara är med i en del av processen. Inom kommuner finns dessutom en transparens som inte återfinns i lika hög grad inom företag. Valet av kommuner som har kontaktats har baserats på ett försök att få en geografisk bredd och därmed även få ett resultat som kan vara representativt för en så stor del av landet som möjligt.

2. Tidigare forskning

Här tas tidigare forskning upp som är relevant för denna uppsats. Först sammanfattas Ignatieva et al.:s (2016) undersökning gällande de boendes uppfattning av grönytor i sitt närområde. Sedan presenteras olika typer av gräsmatta som finns i städer idag enligt Ignatieva (2017) följt av fyra exempel hon ger på alternativ till gräsmattor. Sist beskrivs Thompsons (2000a, 2000b) teoretiska perspektiv för att kategorisera olika typer av värden.

2.1. Allmänhetens uppfattning

Ignatieva et al. (2016) har med hjälp av intervjuer med de boende i Göteborg, Malmö och Uppsala kommit fram till att gräsmattor är en viktig plats för aktiviteter som lek, picknick och avkoppling samt att människor uppskattar att kunna se en gräsmatta från sitt fönster eller balkong. Gräsmattors estetiska värde skattas högt till stor del på grund av hur välsköta de ser ut samt sin starka gröna färg (ibid.) De kom dock även fram till att det finns åsikter hos flera av de boende kring hur grönytor skulle kunna bli ännu mer attraktiva och nyttjas på ett mer effektivt sätt. Resultatet av undersökningen belyser att många respondenter hade en medvetenhet kring att frekvent klippta grönytor har en låg biologisk mångfald och trots att många av de intervjuade uppskattade gräsmattor estetiskt så var det även flera som upplevde dem som för sterila och monotona. Bland annat framkom det att stora kortklippta grönytor sällan används i någon högre grad och att de boende hellre hade sett en variation av ytor som kan stimulera olika sinnen och brukas till olika typer av aktiviteter.

Många av respondenterna i Ignatieva et al.:s (2016) undersökning ansåg att ytor med lågväxande, blommande örter samt högre ängsytor tydligt inramade av kortklippta gräsmattor har ett högt estetiskt värde. De var dock inte lika positivt inställda till ängsytor som var till synes skötsel fria. Det berodde bland annat på att de svarande ansåg att det såg ovårdat ut och att de hade varit rädda för ormar och fästingar om de hade beträtt sådana ytor. Grönytor i staden är ypperliga platser för att utbilda invånarna och föra dem närmre naturen (Lepczyk et al. 2017) men för att uppskattas finns ändå ett behov av att det syns att ytorna på något sätt är gestaltade och sköts av människor (Ignatieva et al. 2016). Dessa tecken på mänsklig kontroll och närvaro är något som Nassauer (1995) väljer att kalla *cues to care*. I hur pass hög grad och på vilket sätt *cues to care* bör implementeras finns det dock olika uppfattningar om (Hostetler 2020). Även representanter för kommunerna (Göteborg, Malmö och Uppsala) tillfrågades i Ignatieva et al.:s undersökning

(2016) och de var alla positivt inställda till en mindre intensiv skötsel av gräsytor, då de ansåg att det skulle kosta betydligt mindre.

2.2. Olika typer av befintliga gräsmattor

Det finns olika typer av gräsmattor och enligt Ignatieva (2017) är den idag relativt ovanliga paradgräsmattan den mest intensivt skötta. Hon förklarar att den klipps och vattnas kontinuerligt och att dess främsta syfte är att fungera som ett estetiskt element. Vidare beskriver hon den vanligt förekommande konventionella gräsmattan som en yta utformad för att klara av diverse fritidsaktiviteter. Även den klipps regelbundet men vattnas normalt sett ej. Även höggräsmattor återfinns i stadsmiljö men då oftast i utkanten och de är inte menade att användas i rekreativa syften enligt Ignatieva (2017). Hon menar att den största skillnaden mellan dessa och konventionella gräsmattor är att höggräsmattor bara klipps några gånger om året vilket förutom en betydligt högre maxhöjd också resulterar i en mer varierande artsammansättning. Ängar är mycket ovanliga i städer och Ignatieva (2017) menar att ängslik gräsmatta är en mer korrekt term för att beskriva de ytor som kommer närmast. Hon skriver att de brukar klippas en gång per år och att de i hög grad består av perenna, blommande arter och ofta även örter sällsynta i urban miljö.

2.3. Alternativ till gräsmattor

Ignatieva (2017) presenterar fyra konkreta exempel på alternativ till redan existerande gräsytor i svenska städer. Det första är örtgräsmattan, en matta som håller sig låg och går att beträda. En risk är dock att människor inte förstår att det är tillåtet att beträda sådana mattor med rädsla för att skada de många blommorna. Örtgräsmattorna är trots namnet tänkta att vara helt gräsfria och klipps några få gånger per år. Det andra exemplet är perenna ängar som består av en blandning av gräs och örter och klipps normalt sett en gång per år. Måleriska ängar är det tredje exemplet (se *figur 1*). Dessa ängar kan ge en färgglad blomning under majoriteten av sommarhalvåret och bilda habitat för flertalet vilda djur, vilket är bra för biodiversiteten men riskerar att resultera i att människor håller sig borta från dem. Den här typen av ängar består av annuella växter och behöver därför återskapas varje år men är i övrigt nästan underhållsfria. Det sista exemplet är att lägga ut färdiga ängsmattor.

Figur 1. Exempel från Malmö på en målerisk, ånnuell äng med skarpt klippt kant. Fotograf: Torun Jorde (2014-06-16)

2.4. Thompsons trivalenta design

Värden som kan ligga till grund för landskapsarkitektur har tidigare undersökts av Ian Thompson (2000a, 2000b) med hjälp av intervjuer med verkamma landskapsarkitekter i Storbritannien. Utifrån intervjuerna kunde Thompson dra slutsatserna att landskapsarkitekter alltid är normativa och han valde att dela in de värden respondenterna nämnde i kategorierna *socialt*, *estetiskt* och *ekologiskt*. Ibland krockade dessa värden men i andra fall kunde de samexistera för att nå ett högre totalt värde när det gällde gestaltningen av platser de intervjuade på något sätt varit inblandade i. Flera av de tillfrågade uttryckte uppfattningen att en plats med högt ekologiskt värde riskerar att uppfattas negativt av allmänheten då det lätt ser igenväxt och stökigt ut (Thompson 2000a). Thompsons undersökning berör alltså behovet av Nassauers (1995) cues to care även om just det uttrycket inte används. Thompson (2000b) är av åsikten att de olika värdena ej går att jämföra, det går alltså inte att säga att något är viktigare än det andra, men att bäst resultat nås när värden finns inom alla tre kategorier. Då uppnås något Thompson kallar *trivalent design*. Om värden endast identifieras i en eller två kategorier kallar Thompson det *univalent* respektive *bivalent design*.

3. Tillvägagångssätt

Här presenteras metod och tillvägagångssätt för insamling och analys av empiri. Sist redovisas hur intervjuguiden för den kvalitativa undersökningen har utformats och varför den har utformats på det sättet.

3.1. Kvalitativa intervjuer

Två landskapsarkitekter anställda inom Malmö Stad, en i Västerås Stad samt en i Luleå Kommun har deltagit i enskilda telefonintervjuer 17-24 februari 2021. Totalt kontaktades nio svenska kommuner i olika storlek och med stor geografisk spridning. Efter att fyra intervjuer bokats gjordes valet att ej gå vidare med att försöka planera fler intervjuer på grund av tidsbegränsning. Fyra intervjuer ansågs räcka för ett tillräckligt underlag. Intervjuerna har haft ett kvalitativt, semistrukturerat upplägg enligt Bryman (2018). Metoden har valts då dess flexibilitet och förmåga att kunna gå in på djupet ansetts passande för att kunna uppfylla syftet och besvara frågeställningen. En intervjuguide (se *Bilaga 1*) har tagits fram och använts i samtliga intervjuer för att inleda samtalet och sedan hålla det inom ramarna för ämnet. Utöver det har respondenten fått prata väldigt fritt kring sitt yrke och i samtalet har då olika värden nämnts, och de värdena har sedan blivit fokus för analysen. Intervjuerna har spelats in och transkriberats med de intervjuades tillåtelse.

3.2. Kategorisering av värden

Thompson (2000a, 2000b) har dels fungerat som en inspiration för val av metod, dels har hans teoretiska perspektiv kring trivalent design varit en utgångspunkt vid analysen av resultatet. Utöver de tre värdena, som alltså är socialt, estetiskt och ekologiskt, så har även *ekonomiskt* använts som en kategori i detta arbete. Ekonomi finns med då det i förväg ansetts att den kategorin saknas i Thompsons teoretiska perspektiv för att kunna göra en omfattande tolkning av resultaten. Ord och formuleringar från intervjutranskriberingar har dels placerats inom de fyra kategorierna men de har även delats upp när det gäller vilka värden respondenterna själva uppfattar och vilka värden de har fått intrycket att andra individer eller samhällsgrupper uppfattar. Det har sedan undersökts hur ofta dessa värden riskerar att kollidera eller neutralisera varandra. Det har även undersökts när värden har förmågan att samverka och höja varandra för att nå vad Thompson (2000a, 2000b) kallar bivalent alternativt trivalent design. Eftersom det i denna uppsats inkluderats

en fjärde kategori så har även tetravalent design varit teoretiskt möjlig, alltså att värden urskilts inom fyra kategorier.

3.3. Sammanfattning av intervjuguide

Intervjuguiden har skapats för att säkerställa att intervjuernas tillvägagångssätt ger respondenterna frihet att utveckla sina tankar utan att hamna utanför ramarna för arbetets ämne. Frågorna/punkterna har hoppats över om det ansetts att respondenten redan diskuterat ämnet utan att själva frågan behövts ställas. Den intervjuade är den som fått föra talan i så stor utsträckning som möjligt. Frågorna/punkterna har hjälpt till att undersöka vilka värden respondenten kan identifiera hos konventionella gräsmattor respektive alternativ till sådana ytor, var i kommunen sådana alternativa ytor finns, om de anser att det råder normer kring ämnet och hur medvetna de själva är kring den här typen av frågor. Alternativ till gräsytor delas i denna uppsats in i de kategorier Ignatieva (2017) definierat, det vill säga örtgräsmattor, perenna ängar, måleriska ängar och färdiga ängsmattor. Intervjuguiden finns bifogad i sin helhet som *Bilaga 1*.

4. Resultat och analys

Här redovisas resultaten från genomförda intervjuer, indelade i rubriker beroende på värde-kategori. Kategorierna är estetiska, sociala, ekologiska och ekonomiska värden. Dessa värden har främst tagits upp i intervjuerna när den intervjuade har pratat om konventionella gräsmattor, ängslika alternativ eller vad de anser att allmänheten ser för värden hos grönytor i staden.

4.1. Estetiska värden

Estetiska värden kommer flera gånger på tal när respondenterna uttrycker sin uppfattning om vad allmänheten anser om platser i staden. De tar dels upp konkreta exempel då klagomål inkommit när en gräsyta tillåtits växa högre än den konventionella gräsmattan. Klagomålen har då handlat om att den sortens skötsel fått ytan att se ovårdad ut och som att platsen har glömts bort. En av de intervjuade hade uppfattningen att det finns en utbredd åsikt, både bland allmänheten och i yrkeskåren, att gräsmattor ska vara kortklippta, ”annars så ser det ovårdat och skräpigt ut”. En annan informant såg flera tecken på normen ”att en välklippt gräsmatta är ett tecken på god skötsel, att det är städat, ordentligt och fint” och att ”det har ju varit en stolthet att ha en fin gräsmatta i ett villakvarter. Och det smittar ju också av sig på det offentliga, att en välskött park har fina välklippta ytor som är glänsande gröna.” Hen tillade dock att ”tittar man historiskt så är det ju också någonting som inte är så jättegammalt. Det är ju lätt att tro men det är alltid intressant med historiska tillbakablickar tycker jag för att då är det här ett ganska ungt påfund trots allt.” Det fanns även en motsatt bild, att en mer målerisk äng har höga estetiska värden för allmänheten, att ”folk brukar ju alltid reagera väldigt positivt när de ser en sådan här otroligt vacker blomsteräng med blåklint och vallmo och liksom hela det här färgglada spektrat [sic]”. De exempel de intervjuade hade på höggräsmattor och ängsytor var dock ofta belägna i stadens utkant och att toleransnivån när det gällde hur vårdad en yta framstod då höjdes jämfört med ytor mer centralt belägna.

Respondenternas egen syn på de estetiska värdena hos ängslika ytor uttrycktes som rakt genomgående positiv. En av de intervjuade ville gärna se ängsinslag i dagens gräsmattetytor för att få ”en variation i det man ser när man passerar en plats” och en annan intervjuperson tar även upp att variationen över året är större för en äng än för en gräsmatta. Respondenterna identifierade klippt gräsmatta som normen för vad som är en estetiskt tilltalande yta men själva nämnde de knappt några estetiska värden när de talade om konventionella gräsmattor, varken i positiv eller negativ bemärkelse. När det väl nämndes handlade det ofta just om brist på

variation, vilket kan leda till avsaknad av en rad olika värden. En informant uttryckte sig på följande sätt kring konventionella gräsytor i stadsmiljö:

Det blir väldigt sterilt och monotont ... Sterilt, inte bara liksom utifrån ett ekologiskt perspektiv utan även upplevelseperspektiv. Jag tror nog att vi måste tänka mer på för att få in variationer i vår stadsmiljö. Inte bara för insekternas skull utan för att vi också ska bli lite stimulerade (intervju 3, 2021-02-23).

För att det ska bli allmänt accepterat med mer ängsinslag i städer tror dock alla de intervjuade att det rent visuellt måste vara tydligt att det är tänkt att vara på det viset, alltså att cues to care finns. En informant hade följande att säga kring det:

Att man kanske anstränger sig för att få det att se anlagt ut liksom. Att man kanske klipper en bård runt, att man klipper gångar igenom, att man klipper små picknickytor. Då ser det mer ut som att 'men det här är inte bara lämnat... det är en mening med att det ska se ut så här, och det är en tanke med det här liksom'. Så det tror jag är jätteviktigt (intervju 3, 2021-02-23).

En av de andra intervjupersonerna ansåg att så länge det är medvetet anlagt med rumsbildningar tydliga för brukaren så går det att implementera ängsytor även i centrala parker, inte bara i utkanten där färre människor rör sig. Ytterligare en intervjuperson var inne på behovet av att informera brukarna och uttryckte att "när man sätter upp en information om varför man har gjort någonting och varför man planterat på något visst sätt så brukar det gå hem bättre. I vart fall så slipper man i alla fall alla de frågorna om att man missköter det eller 'varför ser det så skräpigt ut?'" och sa också att "man måste hålla skötseln klar mellan det som är så att säga klippt och det som är oklippt så det är ingen tvekan om att man medvetet lämnar saker och ting oklippta. Man får inte intrycket av att 'det där är någon som har glömt bort det, ni har inte skött det.'" Hen poängterade att "man måste klart och tydligt förstå att det inte bara ser ut som att det är någon som har glömt att sköta det för då får man klagomål på det", vilket även det stämmer väl överens med Nassauers (1995) cues to care. Se *figur 1* för ett exempel på en tydlig gräns för olika skötta ytor.

4.2. Sociala värden

De sociala värdena tog stor plats när respondenterna uttalade sig om regelbundet klippta gräsytor. Bollspel, picknick, solbad och yoga nämndes som exempel på sociala aktiviteter möjliga på en gräsmatta och det ansågs av en av respondenterna att "det främsta värdet är ju att den är användbar för olika typer av uteaktiviteter och vistelse för parkbesökarna. Det är ju prio 1". En annan av de intervjuade påpekade att "hur ytorna används beror ju på vem som tar dem i anspråk ... Det är ju bra med en sådan yta som är odefinierad" och syftade då på att gräsmattor ofta

är oprogrammerade och därför kan användas till en rad olika aktiviteter. ”Det här med lek och spontanidrott och sola och dansa kring midsommarstången och allt det här” beskrivs som värden svåra att få med någon annan typ av yta av ytterligare en informant. Just ordet *spontan(t)* återkommer flertalet gånger under intervjuerna i samband med sociala värden hos gräsmattor, till exempel *spontanaktivitet*, *spontanlek* och *spontanfotboll*. Intervjupersonerna är eniga när det gäller olika sociala värden hos gräsmattor och även när det gäller att de är till för människan som en samlingspunkt i tätorten. I övrigt nämner de att det finns en tradition med gräsmattor och att det ur en trygghetsaspekt är värdefullt med den fria sikten i den typen av ytor.

Respondenterna ansåg att det skulle gå att utöka antalet värden genom att göra om gräsmattor till något mer ängsinspirerat men de såg även risken med att flera sociala värden då kan gå förlorade. En av de intervjuade påstod att en äng inte är lika tålig som en gräsmatta för till exempel lek och bollspel och att ”ängen är ju mer för att titta på än att beträda och vara på”. Två av de intervjuade nämnde att allmänheten är rädda för fästingar och andra djur i sådana ytor och att människor därför ofta väljer att inte beträda dem. En informant delade med sig av sin uppfattning att det är viktigt att en plats ser omhändertagen ut, annars kommer den att upplevas som otrygg för den som vistas på platsen. Hen menar att mindre intensiv gräsklippning riskerar att göra att ytan ses över mindre noga överlag och att det i sin tur kan leda till sämre renhållning. Informanten poängterade dock att en yta kan se omhändertagen ut, och därmed även upplevas som trygg, på andra sätt än genom att klippas regelbundet och att en plats kan hållas fri från skräp även om den klipps mera sällan. Även för de sociala värdenas skull finns det alltså ett behov av cues to care när det kommer till ängsytor och höggräsmattor.

4.3. Ekologiska värden

Alla fyra intervjupersoner är ense om att den typ av värde gräsmattor generellt sett saknar är ekologiska värden, mer specifikt att de har en låg biologisk mångfald. En av dem menar att ”en gräsmatta har ju inte spridningskorridorer och sådant i staden. Så en gräsmatta har ju inte samma kvalitet som en vildäng eller en mer vildvuxen yta” och en annan informant nämnde att ”gräsmattor är ju en slags öken.” De är även överens om att den typen av värden skulle kunna öka med mindre intensiv skötsel och genom att i högre grad implementera och efterlikna ängsytor i stadsmiljö. ”Det är ju biodiversiteten framför allt” som skulle gynnas av detta enligt en av de intervjuade, ”och den behöver vi ju få in” fortsätter hen. Trots att de alla har erfarenhet av klagomål vad gäller det estetiska och/eller det sociala vid en mer alternativ skötsel av grönytor så har de även exempel på en ekologisk medvetenhet från allmänheten. En av de intervjuade berättade att ”ibland så kan man ju få påtryckningar, att ... 'det här ser så illa ut, varför är ni inte ute och klipper?’ medan

vissa medborgare hör av sig om att 'varför är ni här och klipper? Ni måste ju tänka på alla insekter och biologisk mångfald, sluta klipp här'. Informanterna kunde alla se en ekologisk trend inom yrkeskåren och den kommun de arbetar i, och en av de intervjuade nämnde att "det tas större hänsyn till biologisk mångfald idag än vad det gjorde för tio år sen." På följande vis svarade en av respondenterna på frågan om ett visst värde har fått en större roll de senaste åren:

Det ekologiska värdet, den diskussionen har ju seglat upp på senare år, absolut. I takt med att man pratar mycket om det här med pollinerande insekter så tror jag att det är något som våra politiker har hajtat och förstår värdet av att faktiskt få in detta i stadsmiljö (intervju 3, 2021-02-23).

En av de andra respondenterna berättade att "vi har ju fått ett uppdrag av våra politiker att ... försöka hitta ytor för att ha mer ängsytor istället för gräs så att det finns ju ett helt annat intresse" och sa senare under intervjun även att "jag inbillar mig i alla fall att det finns en lite större förståelse och vilja ... att man ändå vill någonting med våra gröna miljöer i staden och att man ... inser att vissa saker får kanske kosta då."

Det är dock inte så enkelt att mer äng i staden automatiskt innebär ökad biodiversitet. En av respondenterna påpekar att framför allt måleriska ängar kan vara ett hot mot den biologiska mångfalden då sådana ängar ofta består av arter från andra platser i världen som potentiellt kan sprida sig och bli invasiva i sin nya miljö. En respondent menade att en annan risk med en mer varierad växtgestaltning är att det fallerar i skötseln:

Den kommunala skötseln bygger väldigt mycket på att man förenklar för att om man skulle tala om hur varje kvadratmeter ska skötas och att det är olika överallt så går inte den kommunikationen fram. Det går inte att upprätthålla någon slags liksom aktualitet kring alla som ska vara involverade. Så därför gör man det enkelt för sig och i förenklingen så tappar man bort den variation som man egentligen hade önskat (intervju 1, 2021-02-17).

Även denna respondent kunde dock se att det finns ett större ekologiskt intresse i yrkeskåren idag än tidigare och att hen som en del av den kåren har möjlighet att påverka den framtida planeringen och skötseln i en ekologisk riktning. Samma person trodde även att allmänheten i framtiden kan komma att få en större ekologisk förståelse: "det man vet mer om och blir mer bekant med ändrar man också uppfattning kring ... men det tar tid, allmänheten ändrar nog uppfattning ... efterhand som kunskapen stiger men det krävs ju också att man har ett engagemang och en önskan och en vilja att lära sig."

En intervjuperson var tydlig med att gräsmattan även fortsatt har en plats i staden även om ängsytor skulle implementeras i högre grad. "Det blev någon diskussion som att det var antingen eller som gäller när man faktiskt kan få både och" uttryckte sig hen kring hur hen upplever att synen i yrkeskåren varit på gräsmattor och

ängsalternativ med högre biodiversitet. Personen fortsatte: ”jag tycker väl att det ena inte ska utesluta det andra, att det gäller att välja ytor ... Man får ju titta på var och vad man liksom kan vinna för värden på olika platser och olika miljöer.” En respondent formulerade att ”det bästa är att det är rätt plats; rätt växt på rätt plats och rätt element på rätt plats. Men jag tror att vi kommer allt mer ifrån det här att slentrianmässigt ha stora klippta bruksgräsytor som inte används för någonting.”

4.4. Ekonomiska värden

Samtliga av de som intervjuades var av liknande uppfattning när det gällde föregående tre värde-kategorier. Det är dock svårare att dra slutsatser kring det ekonomiska värdet utifrån intervjuerna. En av de intervjuade formulerade att ”det är ju lätt att säga att ’ja, men det är klart att det är billigare om man klipper mer sällan’ men jag tror inte att det är riktigt så enkelt.” En av respondenterna påpekade att en ängsytta är dyrare i etableringen men att den sedan kan löna sig ekonomiskt över tid då skötselkostnaden är lägre. En annan intervjuperson hade dock erfarenhet av att kommunen haft svårt att lyckas etablera ängsytor och att det därför hittills bara resulterat i kostsamma försök som aldrig hunnit börja löna sig. En annan poäng som togs upp var att det är lättare att klippa en stor öppen gräsmatta än en med ängsinslag och att det därför både går snabbare och krävs mindre kunskap av skötselpersonal. Dessutom krävs andra och fler typer av redskap som kostar att köpa in och förvara.

En av de intervjuade berättade att hen ”kanske tycker att man klipper lite för mycket, det krävs mycket resurser för att klippa” och berättade att det inte bara var välbesökta parkgräsmattor som klipptes regelbundet utan även ytor mellan till exempel gång- och cykelbana och bilväg som inte hade som syfte att beträdas. Även andra respondenter nämnde att gräsmattor ibland anläggs och sköts intensivt av vad som beskrivs som gammal vana och att det både är en onödig kostnad och går ut över de ekologiska värdena.

5. Diskussion

Här diskuteras resultaten i jämförelse med tidigare forskning, hur de olika värdena förhåller sig till varandra samt vad den ekologiska trenden beror på och hur väl dess möjliga effekter mäter sig med FN:s globala mål. Vidare diskuteras behovet av cues to care och vikten av att låta olika element och dess värden komplettera varandra. Avslutningsvis diskuteras valet av metod, följt av arbetets slutsatser.

5.1. Resultat i förhållande till tidigare forskning

Resultaten stämmer väl överens med vad Ignatieva et al. (2016) kommer fram till angående gräsmattors höga sociala värde. Enligt deras undersökning så har gräsmattor även ett högt estetiskt värde vilket är något som knappt nämndes under intervjuerna genomförda under detta arbete. Enligt intervjusvaren är det istället ängsytor som har höga estetiska värden. Ignatieva et al.:s (2016) undersökning fokuserar dock på vad allmänheten tycker och det är mycket möjligt att landskapsarkitekter och gemene man ser olika typer av värden hos gräsmattor. Det är troligt att landskapsarkitekter har mer kunskap kring andra värden hos sådana ytor än vad allmänheten har och att det påverkar deras syn på gräsmattors estetiska värden. Både Ignatieva et al.:s (2016) undersökning och resultaten från denna uppsats tyder på att allmänheten, eller i alla fall delar av den, uppfattar att ekologiska värden ofta saknas hos gräsytor men ifall de ska omgestaltas och skötas på ett mer ekologiskt hållbart sätt så behövs det göras med cues to care. Alltså så att det är tydligt vad som är kommunens avsikt och att platsen inte har glömts bort.

De varianter av gräsmatta som enligt Ignatieva (2017) finns idag i svenska kommuner är också de som nämns av respondenterna. Den konventionella gräsmattan är klart vanligast medan höggräsmattor och/eller ängslika gräsmattor förekommer i lägre grad och då nästan uteslutande i tätortens periferi. Paradgräsmattor kan de intervjuade ge ett fåtal exempel på och då i anslutning till viktiga byggnader och liknande. De fall som finns då kommunerna har experimenterat och försökt skapa ängsytor i staden går främst att jämföra med Ignatievas (2017) andra exempel på alternativ till gräsmattor, perenna ängar med en gräs- och örtblandning. Även försök med måleriska ängar har förekommit. De personer som intervjuats visar medvetenhet kring de alternativ som finns men kommunerna de är verksamma i har kommit olika långt när det gäller att testa sådana alternativ.

5.2. De olika värdena i relation till varandra

Två rakt genomgående åsikter hos de intervjuade är att en gräsmatta har många sociala men få ekologiska värden och hos ängsytor är det tvärtom. Även om ängsytor är fysiskt möjliga att utöva aktiviteter och ha en picknick på så tyder informanternas svar på att det är något de inte tror att människor vill, bland annat på grund av fästingrädsla och för att de inte vill riskera att förstöra ytan genom att beträda den. Att gräsmattor ofta i så hög grad är anpassade efter att fylla ett rekreationellt syfte kan dock även gå ut negativt över vårt välmående vad gäller visuell stimulans, alltså ett estetiskt värde, eftersom det kan leda till en brist på variation för ögat. En regelbundet klippt gräsmatta är dock ett tydligt tecken på att en plats sköts om och att låta gräset växa högre och på andra sätt öka variationen kan därför få brukarna att känna sig mindre trygga på platsen eftersom den riskerar att inte se ut att skötas i lika hög grad. Den har då alltså färre cues to care. En sådan förändring i gestaltning och skötsel försämrar också sikten, vilket även det kan leda till att besökarna känner sig otrygga.

Det finns alltså flera exempel på när ett eller några få värden går vinnande ur striden om de öppna grönytorerna och en typ av yta ser inte ut att kunna tillgodose alla värde-kategorier. Vad som blir mest lönsamt ekonomiskt sett är det som är svårast att definiera men om till exempel en park har estetiska, sociala och ekologiska värden så kommer den i längden lättare kunna få även ett högt ekonomiskt värde då den inte kommer att behöva omgestaltas med några få års mellanrum för att det har märkts att någonting saknas.

5.3. Den ekologiska trenden

För att lyckas med nummer 11 och 15 av FN:s globala mål (Globala målen 2020a, 2020b) så krävs högre biologisk mångfald i städerna samt att kommunerna lyckas etablera och förstärka fungerande ekosystem och ekosystemtjänster i sina offentliga miljöer. Gräsmattor kan absolut ha små välmående ekosystem men eftersom det är en monokultur så når det bara en bit på vägen. Det behöver finnas en plan för hur fragmentering och homogenitet förhindras och hur grönytorerna får en tillräcklig variation för att hela staden ska bli ett fungerande ekosystem med hög biologisk mångfald.

Ett intryck från intervjuerna är att vi just nu befinner oss i en ekologisk trend och att kommunerna är villiga att satsa på biodiversitet och ekosystemtjänster i högre grad jämfört med för några år sen. I hur pass hög grad den satsningen kommer att vara ihållande är väldigt svårt att svara på. Alla de alternativ till konventionella gräsmattor som tas upp, både i referenslitteraturen och under intervjuerna, är först och främst inspirerade av ängar. Möjligtvis går det att ta inspiration från helt andra

miljöer när det gäller att öka biodiversiteten men det är i så fall något framtida forskning får försöka påvisa.

5.4. Behovet av tydlig, medveten gestaltning

Respondenterna nämner flertalet värden de själva identifierar men även åtskilliga värden de uppfattar att andra människor eller samhällsgrupper ser hos platser i staden. En av informanterna var medveten om att gräsmattetraditionen egentligen inte sträcker sig längre bakåt i tiden än folkhemsrörelsen och precis som flera av de andra intervjuade så tror hen att det är fullt möjligt att ändra sådana normer och att det redan börjat övergå i en ekologisk trend. För att kunna höja det ekologiska värdet hos öppna grönytor i kommunerna menar dock samtliga informanter att det behövs tydliggöras för allmänheten varför det har gjorts och att det gäller att noga ha tänkt igenom det så att det inte resulterar i att sociala värden försvinner.

Precis som det påvisas i uppsatsens *Resultat och analys*-del så stämmer mycket av vad informanterna sa väl överens med begreppet *cues to care*. Att respondenterna tror att det är nödvändigt beror till viss del på erfarenheter de själva har från sitt arbetsliv men förmodligen beror det också på förutfattade meningar som potentiellt sett kan vara missuppfattningar av vad allmänheten egentligen vill. De som tycker på ett annat sätt kanske inte märkts lika tydligt i debatten. Oavsett vad som är svaret på det så har värden, som kommunanställda landskapsarkitekter tror att allmänheten ser, till synes minst lika stort inflytande som deras självuppfattade värden när det gäller hur ytor faktiskt planeras, gestaltas och sköts.

Samtliga intervjupersoner uttryckte att gräsmattor ibland anläggs och sköts intensivt av gammal vana. Två av de intervjuade betonade att ängs- och gräsyta kan och borde komplettera varandra, snarare än att det skulle behöva vara det ena eller det andra. En risk är att en större variation i växtgestaltningen på en plats kan leda till felaktig skötsel på grund av missförstånd eller för att kunskapen saknas. Att risker finns är dock inte samma sak som att det inte är värt att göra ett försök och chanserna ökar ju mer medvetenhet det finns i varje steg av processen.

5.5. Diskussion kring val av metod

Arbetets empiri utgörs av telefonintervjuer med fyra landskapsarkitekter anställda inom tre kommuner i Sverige. Intervjuerna har gett tillräckligt med data för att kunna uppfylla uppsatsens syfte. Det är dock väldigt svårt att säga någonting om skalan de resultaten är applicerbara på. För att säkerställa att resultaten verkligen kan tala för alla landets kommunanställda landskapsarkitekter hade fler personer behövts intervjuas men detta har det inte funnits plats för inom arbetets ramar. Det är alltså möjligt att vissa saker en respondent sagt bara står för just den personen

och det har även tydliggjorts i detta arbete att det är kommentarer gjorda av enskilda individer. Det går inte att anta att alla andra i kåren hade hållit med om uttalandet. Med detta sagt har resultatet ändå förmågan att ge en god fingervisning i var yrkesverksamma står angående uppsatsens frågeställning och den geografiska bredden gör att respondenterna bättre representerar hela Sverige jämfört med om bara en kommun hade undersökts.

Intervjufrågorna har medvetet formulerats på ett sätt som ska undvika att leda respondenten för mycket i en viss riktning och för att låta den intervjuade styra samtalet. Det har dels lett till att allt som tas upp i intervjuerna inte är relevant för just denna studie men det har också lett till att vissa ämnen som hade varit relevanta inte nämns. Till exempel har inte Ignatievas (2017) fyra exempel på ängsytter konsekvent tagits upp under varje intervju för att det ansågs i förväg som att det skulle påverka svaren för mycket att bestämma vilka specifika alternativ till gräsmattor respondenterna ska prata om. När sådana val i genomförandet har gjorts går det inte att konstatera mer än att svaren hade kunnat bli annorlunda om andra val hade gjorts.

Värden hade kunnat identifieras och delats in på andra sätt än med hjälp av Thompsons (2000a, 2000b) teoretiska perspektiv. Det hade förmodligen lett till vissa andra frågor under intervjuerna och därmed även möjligheten till andra svar. Även i efterhand framstår dock Thompsons tre kategorier samt ekonomi som fullt rimliga sätt att i ett sådant här arbete dela in värden i. Det har inte funnits något behov av att lägga till någon ytterligare kategori men ibland har något kunnat anses ha, till exempel, både ett socialt och ett estetiskt värde. Att någonting kan ha flera olika typer av värden ses dock i denna uppsats som något enbart positivt. Arbetet hade varit genomförbart även utan ekonomi-kategorin men det var en kategori som gick mycket bra att tillföra och som i högsta grad är relevant vid alla olika faser av utformningen av offentliga platser.

I Thompsons två texter (2000a, 2000b) används ordet *value* flertalet gånger. Ett problem är att det begreppet då kan betyda antingen värde eller värdering vilket begreppsförklaringen visar har helt olika innebörd. Att då delvis ha utgått från de texterna innebär att det finns en risk att feltolkningar skett angående vad Thompson egentligen åsyftat.

5.6. Slutsatser

Gräsmattor med sitt låga ekologiska värde räknas in i städernas totala grönyta och sådan statistik kan användas missvisande för att visa på biodiversiteten i svenska städer då det som benämns som grönyta och även ser grönt ut ofta kopplas ihop med hög biodiversitet. Resultaten av detta arbete visar tydligt på att de intervjuade landskapsarkitekterna anser att det finns en tradition när det gäller konventionell gräsmatta men att de absolut tror att det är möjligt att ändra allmänhetens

uppfattning angående ängslika inslag i det som idag är kortklippta gräsmattor. Det är dock viktigt att poängtera att ingen av informanterna gett intrycket av att tro att gräsmattan vare sig kommer eller behöver försvinna. Ängslika ytor ska inte ses som ett substitut för gräsmattan utan snarare ett komplement. Det viktiga är att förstå att var sak har sin plats och att komma fram till vad som är just rätt sak på rätt plats. Varje typ av yta har unika värden som ingen annan yta kan ersätta och rätt metod för att kunna nå tetraivalent design blir därför genom att låta olika ytor (och dess värden) komplettera varandra. För att nå detta krävs ett holistiskt synsätt både när det gäller olika typer av värden och när det gäller de olika faserna planering, gestaltning och förvaltning. Riskerna är annars bland annat fragmentering och monokulturer. Ett bra samarbete genom hela ledet med god uppföljning och transparens är nödvändigt för att minimera riskerna att platserna blir felaktigt skötta. Något som samtliga respondenter på ett eller annat sätt poängterar som viktigt, när det gäller gestaltning i staden inspirerat av det som finns utanför staden, är cues to care. Samtliga intervjuade betonar vikten av att allmänheten kan se att alla offentliga ytor i en kommun är planerade att se ut på det sättet och att de underhålls.

De landskapsarkitekter som har intervjuats inom ramen för detta arbete har identifierat värden inom samtliga värde-kategorier. Störst fokus har legat på ekologiska och sociala värden. Det estetiska och ekonomiska har ofta tagits upp som sekundära värden som automatiskt uppstår när ekologiska och/eller sociala värden finns. Respondenterna har gett ett intryck av att de inte ser en lika stor risk att ett estetiskt eller ekonomiskt värde krockar med något annat värde jämfört med risken de ser att det ekologiska och det sociala krockar. Det kan vara den större risken som gjort att de två kategorierna fått en större plats under intervjuerna, inte att de skulle anses vara viktigare. De intervjuade tycks villiga att satsa mer på det ekologiska än vad de anser att det i nuläget görs men de är alla medvetna om den holistiska syn som är nödvändig i rollen som landskapsarkitekt. Thompson (2000b) påstår att bäst resultat nås när det estetiska, sociala och ekologiska samverkar och på så sätt höjer varandra. Enligt resultaten från denna uppsats verkar även ekonomiska värden kunna existera i symbios med värden inom Thompsons kategorier. Med ett helhetsperspektiv går det därmed att skapa goda offentliga miljöer utan att det behöver handla om att välja bort vissa värden till förmån för andra.

Referenser

- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
[Ursprunglig titel: *Social research methods*]
- Cairolì, S. (2018). *Differences Between Ecocentric & Biocentric*.
<https://sciencing.com/differences-between-ecocentric-biocentric-18072.html> [2021-03-01]
- Ecosystem Gardener (2021). *Why Lawns are not Sustainable in Ecosystem Gardening*. <http://www.ecosystemgardening.com/why-lawns-are-not-sustainable-in-conservation-gardening.html> [2021-02-04]
- Globala Målen (2020a). *Mål 11: hållbara städer och samhällen*.
<https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-11-hallbara-stader-och-samhallen/> [2021-02-19]
- Globala Målen (2020b). *Mål 15: ekosystem och biologisk mångfald*.
<https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/mal-15-ekosystem-och-biologisk-mangfald/> [2021-02-19]
- Hedblom, M., Lindberg, F., Vogel, E., Wissman, J. & Ahrné, K. (2017).
Estimating urban lawn cover in space and time: Case studies in three Swedish cities. *Urban Ecosystems*. 20, 1109-1119.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11252-017-0658-1> [2021-01-18]
- Hostetler, M (2020). Cues to care: future directions for ecological landscapes. *Urban Ecosystems*. 24. 11–19. <https://doi.org/10.1007/s11252-020-00990-8> [2021-02-08]
- Ignatieva, M. (2017). *En handbok – alternativ till gräsmatta i Sverige från teori till praktik*. Uppsala: Repro/Sveriges Lantbruksuniversitet.
https://pub.epsilon.slu.se/14520/11/ignatieva_m_170831_1.pdf
[2021-01-18]
- Ignatieva, M., Eriksson, F., Eriksson, T., Berg, P. & Hedblom, M. (2016). The lawn as a social and cultural phenomenon in Sweden. *Urban forestry & Urban Greening*. 21, 213-223. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.12.006> [2021-01-18]
- Lepczyk, C., Aronson, M., Evans K., Goddard, M., Lerman, S., Macivor, S. (2017). Biodiversity in the City: Fundamental Questions for Understanding the Ecology of Urban Green Spaces for Biodiversity Conservation. *Bioscience*. 67 (9), 799-807.
<https://doi.org/10.1093/biosci/bix079> [2021-01-18]
- Nassauer, J.I. (1995). Messy Ecosystems, Orderly Frames. *Landscape Journal*. 14 (2). 161-169. <https://doi.org/10.3368/lj.14.2.161> [2021-02-08]
- Nationalencyklopedin (u.å.a) *Värde*.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/värde> [2021-02-23]
- Nationalencyklopedin (u.å.b) *Värdering*.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/värdering> [2021-02-23]

- Thompson (2000a) Aesthetic, Social and Ecological Values in Landscape Architecture: A Discourse Analysis. *Ethics, Place & Environment*, 3 (3), 269-287. <https://doi.org/10.1080/713665903> [2021-02-22]
- Thompson (2000b) Sources of Values in the Environmental Design Professions: The Case of Landscape Architecture. *Ethics, Place & Environment*, 3 (2), 203–219. <https://doi.org/10.1080/713665888> [2021-02-22]

Bilaga 1: Intervjuguide

En respondent i taget intervjuas via telefon för en semistrukturerad, kvalitativ intervju. Samtalen spelas in för att senare kunna transkriberas och analyseras. Samtliga respondenter kommer att få frågor enligt nedan, med möjlighet till spontana följdfrågor.

Respondent informeras om att...

- Intervjun spelas in, men själva inspelningen kommer ej att spridas vidare
- Det är ok att hoppa över frågor eller avsluta intervjun när som helst
- Anonymitet (inga personnamn kommer att uppges, eventuella citat kommer att vara anonyma)
- Respondenten kommer att få möjlighet att läsa igenom en i stort sett färdig version av uppsatsen innan den publiceras
- Respondenten får gärna prata fritt om det hen kommer att tänka på, även om det inte är direkt knutet till ställd fråga

Konventionell gräsmatta: vilka värden anser du att de har/saknar?

Er kommun: vilka andra typer av öppen, offentlig, urban grönyta finns?

Vilka värden anser du att de har/saknar?

Var i staden återfinns den typen av ytor?

Vad tror du att allmänheten tycker?

Anser du att det råder normer kring gräsmattor/alternativ? (på din arbetsplats, i kåren i stort, bland allmänheten etc.)

Vad tycker du om det?

Vad har du för tankar/teorier kring framtiden när det gäller dessa frågor?

Hur medveten skulle du säga att du i ditt yrkesliv är kring de frågor som här har tagits upp?

Cues to care: ser du ett behov av att det märks för allmänheten att en yta sköts och att det finns en plan från kommunens sida?

Hur mycket och på vilka sätt spelar ekonomi in?

Krockar värden med varandra, eller kan "poly"-valens nås?

Finns det något mer du vill tillägga?